

ANNE-MARIE RAKHORST:

“JE MOET ALS
CONSUMENT WETEN
WAT JE MET
GELD WILT.”

Duurzaamheid is het thema van ondernemer en auteur Anne-Marie Rakhorst. In haar nieuwste boek *Geld* stuurt de wereld onderzoekt ze duurzaam beleggen. Het boek laat zien dat er al veel meer verandert dan wordt gedacht. Hoe dan ook is het volgens Rakhorst zaak te focussen op wat er wél al lukt in plaats van maar te blijven herhalen wat er in het verleden allemaal is misgegaan.

De échte crisis is niet financieel

TEKST TOON BERENDSEN

Rakhorst is zelf ondernemer, vooral “op het snijvlak van duurzaamheid en onroerend goed”. Herbestemming van de bestaande vastgoedvoorraad is volgens haar zelfs “de allerbelangrijkste sleutel bij het realiseren van de klimaatdoelstellingen, zoals onder meer vastgelegd in het recente klimaatverdrag van Parijs. Dat verdrag juich ik toe. Natuurlijk wil je altijd meer. Maar hoe groter je de dingen maakt, hoe trager ze worden. Bovendien: vier jaar geleden was dit verdrag niet haalbaar geweest.”

Het gaat om een enorme ommezwaai die nodig is. “Van lineair naar circulair ondernemen is een ingrijpende verandering. Bestaande organisaties moeten, met behoud van het goede, worden omgesmeed. Het ontwikkelen van een strategie en die vervolgens doorvoeren, kost tijd. Ja, natuurlijk mag het groter en sneller. Maar we mogen daardoor niet uit het oog verliezen wat er wél al goed gaat.

“En hoe lang is het helemaal dat wij het thema duurzaamheid omarmen in Nederland? Toen ik tien jaar geleden op vastgoedbeurzen stond, had niemand het over duurzaamheid. Nu ligt het accent juist op duurzaam vastgoed.”

Rakhorst vindt het geweldig dat “steeds meer ondernemers het verschil zien tussen platte waardevermeerdering en echte waardecreatie. Ondernemers proberen bij te dragen aan oplossin-

gen voor de grote vraagstukken van nu. Want de echte crisis is geen financiële; de echte crisis is dat de grondstoffen opraken. De uitdaging is om zo te produceren dat de grondstoffen weer teruggewonnen kunnen worden”.

Rakhorst hield haar boekpresentatie ook bewust in het wetenschapsmuseum Nemo in Amsterdam. “Nemo probeert dag in dag uit het vonkje van techniek en wetenschap te laten overslaan op kinderen. Kinderen die later dan hopelijk ondernemers worden met inventieve duurzame oplossingen. Ik constateer een enorme interesse voor het ondernemerschap vanuit de jeugd. Laten we dat vooral stimuleren en startende en doorstartende ondernemers helpen.”

Volgens Rakhorst gaat het er om zoveel mogelijk draagvlak voor verandering te creëren. Vandaar ook dat ze blij is met de inspanningen van het Sustainable Finance Lab om structurele veranderingen in de financiële sector voor elkaar te krijgen.

**“ER IS EEN ENORME
AFSTAND TUSSEN HET
INDIVIDU EN DE
INSTELLING DIE HIJ ZIJN
GELD LAAT BEHEREN”**

“DE ECHTE DISCUSSIE IS NIET OF PENSIOENFONDSEN, VERZEKERAARS EN ANDERE BELEGGERS AL GENOEG DOEN, MAAR WAT NU EIGENLIJK DUURZAME BELEGGINGEN ZIJN”

KOPLOPERS

De financiële sector speelt een cruciale rol bij de fundamentele verandering. Zonder kapitaal kunnen vernieuwende ondernemers immers niks. Maar moet die sector dan niet zelf ook fundamenteel veranderen?

Rakhorst vindt dat de sector er zeker nog niet is, maar focust zich liever op de goede stappen die wel al worden gezet. In haar boek spreekt Rakhorst met koplopers op het gebied van verantwoord ondernemen en duurzaam beleggen. Dan ziet ze toch veel positieve ontwikkelingen.

Ze is duidelijk aangenaam verrast door de proactieve houding die DNB inmiddels aanneemt. “Ik heb gesproken met

toezichthouder Frank Elderson. Hij vertelt dat DNB tegenwoordig probeert om haar aanzien als toezichthouder en centrale bank te gebruiken om de sector een duwtje in de rug te geven bij het verduurzamen van beleggingsbeleid en organisatie. Uiteraard heeft DNB te maken met allerlei juridische toezichtskaders, maar zij probeert op gepaste manier dus proactief bij te dragen aan de verduurzaming van het financiële stelsel. Ik vind dat positief.”

Pensioenfondsen, veruit de grootste beleggers, zetten ook goede stappen. Het ABP bijvoorbeeld maakte onlangs bekend “de komende vijf jaar alle ruim 4.000 bedrijven waarvan we aandelen of obligaties hebben, opnieuw te beoordelen. Naast een goed rendement tegen

redelijke kosten en risico’s, moeten ze voldoende aandacht hebben voor duurzaamheid en verantwoord ondernemen. Hierdoor zullen we minder bedrijven selecteren”. Ook PGGM geldt volgens Rakhorst als positief voorbeeld.

De echte discussie is volgens Rakhorst niet of pensioenfondsen, verzekeraars en andere beleggers al genoeg doen, maar wat nu eigenlijk duurzame beleggingen zijn. “De definitie van duurzaam beleggen moet helder zijn en dat is ze nu niet. We praten langs elkaar heen. Mag er nog wel in fossiele energie worden belegd of niet bijvoorbeeld?”

BANKEN

Banken kunnen ook veel doen om duurzame investeringen te stimuleren.

van de afgelopen 20 jaar zijn aan banden gelegd. Maar dat wil niet zeggen dat 'duurzaamheid' dan meteen bovenaan het prioriteitenlijstje staat."

Volgens Rakhorst moeten banken echt nadenken over hun bestaansrecht in de toekomst. "Sowieso omdat er steeds meer financierings- en betalingsvormen ontstaan die geen bankachtergrond hebben. Maar ook omdat er andere vormen van betalingsverkeer ontstaan. De Bitcoin bijvoorbeeld mag niet meteen zijn aangeslagen, vroeger of later zal er een Bitcoin 3.0 zijn die wel succesvol is."

AFSTAND

Na de crisis was de hoop van sommigen dat het terug zou gaan van mondiaal naar lokaal. Dus weer meer de focus op de lokale gemeenschap, die (deels) zelfvoorzienend is en misschien zelfs wel beschikt over een eigen geldsysteem. Dat is niet gebeurd, in ieder geval niet op grote schaal. En banken trekken zich juist steeds meer terug uit de lokale gemeenschap.

Rakhorst is een groot voorstander van decentraal. "Ik wens ook iedere ondernemer zijn eigen bedrijf! Maar de wereld is natuurlijk toch ook wel veranderd. Vroeger kon men niet veel anders dan lokaal ondernemen. Met de moderne transport- en communicatiemiddelen kan een ondernemer zijn vleugels heel ver uitslaan. Waarom zou dat niet mogen? Dus ik snap dat het voor de kwetsbare groepen vervelend is dat lokale voorzieningen verdwijnen, maar ondernemers mogen toch echt wel over de dorpsgrenzen heenkijken. Bovendien waag ik het te betwijfelen of het met louter lokale banken anders was geweest. De renteswaps zijn ook door de lokale banken verkocht.

Volgens Rakhorst gaat het niet speciaal om de geografische afstand. Belangrijker is dat de consument toestaat dat er zo'n afstand is tussen hem en de financiële dienstverlener als het om zijn geld

Anne-Marie Rakhorst

Anne-Marie Rakhorst is ondernemer, auteur en veelgevraagd spreker op het gebied van duurzaamheid. Vanuit haar succesvolle bedrijf Search werkte ze sinds 1994 aan een veilige en duurzame omgeving. Vanaf het moment dat Search in 2014 onderdeel werd van wereldwijd marktleider SGS, gaat ze als ondernemer verder. Vanuit de onafhankelijke kennisinstelling Duurzaamheid.nl zet ze haar missie om het bedrijfsleven te verduurzamen voort. In de afgelopen jaren publiceerde ze verschillende boeken over duurzaamheid en geeft ze regelmatig lezingen. Naast haar dagelijks werk, is ze actief bij initiatieven als de Koning Willem I Plaque, Cirkelstad en Vrienden van het Earth Charter. In 2000 werd Anne-Marie uitgeroepen tot Zakenvrouw van het jaar.

Het boek van Anne-Marie Rakhorst heet voluit *Geld stuurt de wereld. Jij bepaalt de koers*. Zie voor meer informatie www.duurzaamheid.nl.

gaat. "Er is een enorme afstand tussen het individu en de instelling die hij zijn geld laat beheren. Een comfortabele afstand voor de financiële sector, maar ook voor de mensen. Omdat ze financiële zaken moeilijk of saai vinden, omdat ze het ordinair om over geld te praten of noem maar op.

"Je moet als consument weten wat je met je geld wilt. Of je nu 50 euro hebt of 100 miljoen. Dan kun je het geld gericht inzetten voor je doelen. Als je naar de bank of financieel adviseur stapt, kun je vertellen wat jij belangrijk vindt en dat je aanbod verwacht dat daarbij past. En dan moet je het kunnen toetsen of die persoon dat aanbod ook doet." ■

Het probleem hier is dat de wet- en regelgeving dit in de weg staat. "Voor een bank is een financiering onder de vier ton verlieslatend, juist omdat ze aan allerlei regels moet voldoen. Daarom verwacht ik weinig oplossingen van de banken. Maar laten we ze vooral niet buiten spel zetten. Deskundigen verwachten steeds meer hybride financieringsvormen. De bank doet dan een deel van de financiering, de rest komt bijvoorbeeld uit crowdfunding."

De banken worden gezien als de veroorzakers van de crisis van 2008. Terecht, meent Rakhorst. Ze vindt het ook terecht dat het toezicht is aangescherpt, waardoor perverse prikkels zijn verdwenen en banken over meer kapitaal moeten beschikken. "Hun praktijken